

INSTITUT ZA JAVNO ZDRAVLJE VOJVODINE

ODGOVOR NA
EPIDEMIJU HIV
INFEKCIJE U AP
VOJVODINI

2013. GODINA

Predrag Đurić, Svetlana Ilić, Radmila Zobenica

2013

PREDRAG ĐURIĆ, SVETLANA ILIĆ, RADMILA ZOBENICA

ODGOVOR NA EPIDEMIJU HIV INFEKCIJE U AP VOJVODINI 2013. GODINA

IZDAVAČ

Institut za javno zdravlje Vojvodine

Novi Sad, Futoška 121

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Doc. dr Vladimir Petrović

AUTORI

Doc. dr sc. med. Predrag Đurić

Prim. dr Svetlana Ilić

Struk. sanit. ekol. inž. Radmila Zobenica

RECENZENT

Dr Mladen Petrović

OBRADA PODATAKA

Radmila Zobenica

VIZUELNI IDENTITET

Josip Mihajlović

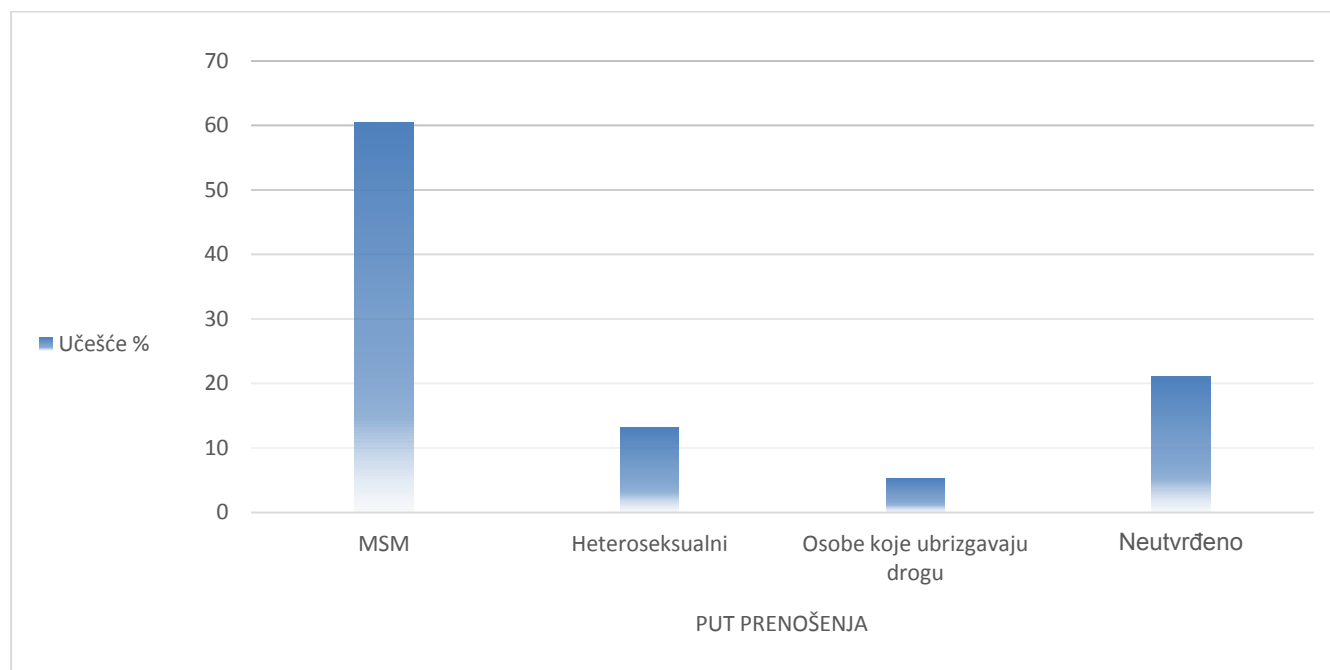
SADRŽAJ

ODGOVOR NA EPIDEMIJU HIV INFEKCIJE U AP VOJVODINI 2013. GODINA	2
HIV INFEKCIJA U AP VOJVODINI U 2013. GODINI.....	5
KARAKTERISTIKE HIV INFEKCIJE U AP VOJVODINI U PERIODU 1985-2013. GODINA	6
PRAĆENJE HIV INFEKCIJE	9
PREVENCIJA HIV INFEKCIJA	9
DOBROVOLJNO POVERLJIVO SAVETOVANJE I TESTIRANJE NA HIV.....	9
PREVENCIJA IZLOŽENOSTI KRVlju PRENOSIVIM INFEKCIJAMA.....	19
DIJAGNOSTIKA HIV INFEKCIJE	20
TESTIRANJE NA HEPATITIS B, HEPATITIS C I DRUGE SEKSUALNO PRENOSIVE INFEKCIJE	26
PRAĆENJE I LEČENJE OSOBA KOJE ŽIVE SA HIV-OM	29
PODRŠKA OSOBAMA KOJE ŽIVE SA HIV-OM.....	29
DRUŠTVENI ODGOVOR NA EPIDEMIJU HIV INFEKCIJE	29
PRIORITETI ZA BUDUĆNOST	29

HIV INFEKCIJA U AP VOJVODINI U 2013. GODINI

Tokom 2013. godine na području AP Vojvodine zabeleženo je 38 novih slučajeva HIV infekcije. U 13 slučajeva u momentu postavljanja dijagnoze HIV infekcije, osobe su već bile u stadijumu simptomske HIV infekcije. U toku 2013. godine četiri osobe koje žive sa HIV infekcijom su umrle, od kojih tri osobe usled manifestne HIV infekcije. Kod deset osoba (26,32%) u momentu postavljanja dijagnoze HIV infekcije, osobe su već bile u stadijumu simptomske HIV infekcije. Kod jedne osobe HIV pozitivnost je dijagnostikovana ranijih godina u inostranstvu, pa zbog toga nije bila registrovana u našoj zdravstvenoj službi. Među osobama sa novodijagnostikovanom HIV infekcijom su tri žene.

U odnosu na način inficiranja, u 28 slučajeva (73,68%) se radilo o seksualnom kontaktu. Na ovaj način su se inficirale dve žene i 26 muškaraca, od kojih je 23 imalo seksualne odnose sa drugim muškarcima (MSM). Kod sedam osoba muškog pola i jedne osobe ženskog pola nije utvrđen način inficiranja, a kod dve osobe je do inficiranja došlo tokom ubrizgavanja droga (grafikon 1).

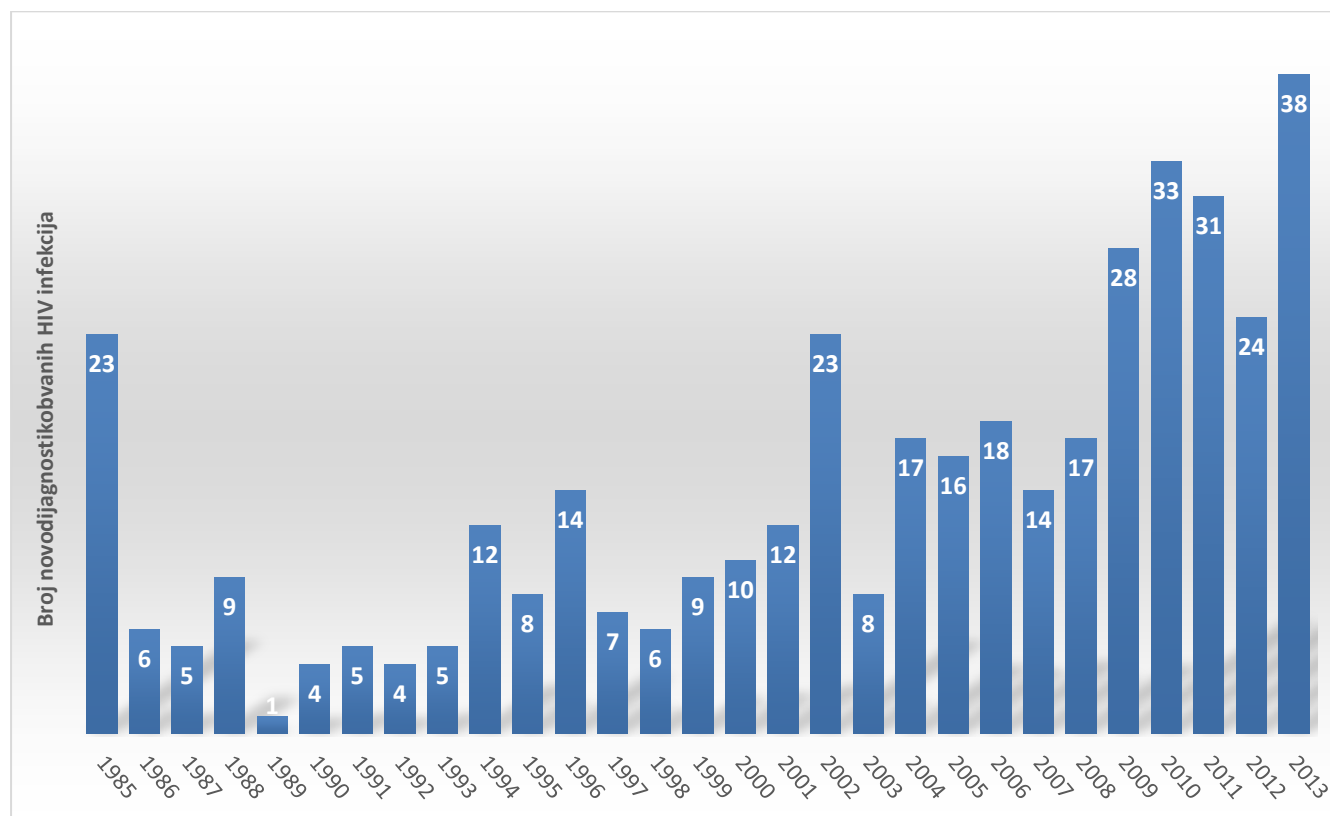
GRAFIKON 1 - UČEŠĆE POJEDINIHT PUTEVA PRENOŠENJA HIV U AP VOJVODINI U 2013 GODINI

Najviše novih slučajeva HIV infekcija utvrđeno je na području grada Novog Sada (14). U gradu Pančeva dijagnostikovano je pet slučajeva HIV infekcije, u opštini Bačka Palanka četiri, a u gradovima i opštinama Vrbas, Temerin i Sombor su dijagnostikovana po dva slučaja HIV infekcije. U opštinama i gradovima Sremska Mitrovica, Ruma, Subotica, Mali Idoš, Kula, Senta, Zrenjanin, Alibunar i Vršac dijagnostikovano je po jedan slučaj HIV infekcije.

KARAKTERISTIKE HIV INFEKCIJE U AP VOJVODINI U PERIODU

1985-2013. GODINA

Prvi slučajevi HIV infekcije u AP Vojvodini registrovani su 1985. godine i do kraja 2013. godine ukupno 407 građana naše Pokrajine je saznalo da živi sa HIV infekcijom (grafikon2).

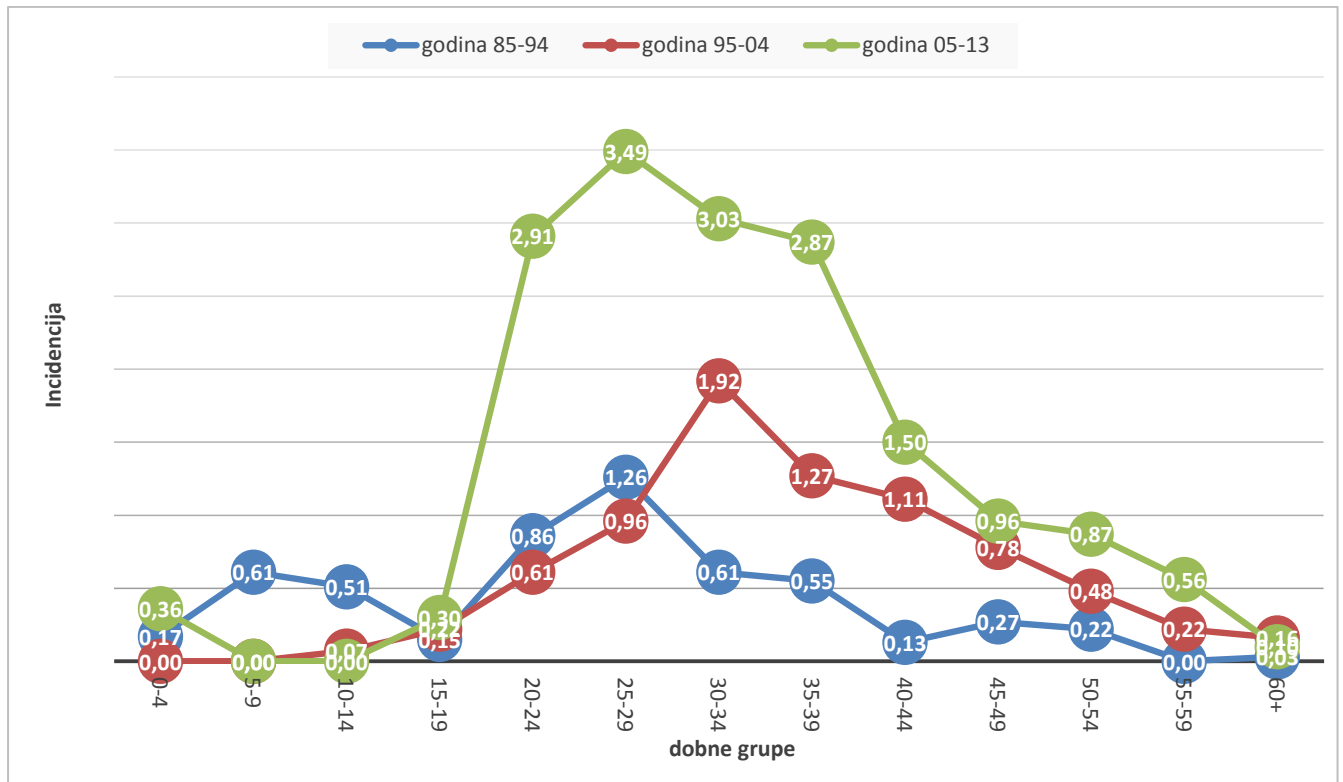
GRAFIKON 2 - HIV INFEKCIJA U AP VOJVODINI U PERIODU 1985-2013 GODINA

Najveći broj HIV infekcija dijagnostikuje se u uzrastu od 20 do 39 godina (65,36%). Starijih od 39 godina je bilo 27,52%, a mlađih od 20 godina 7,12%.

Od početka epidemije do danas, od 27 osoba mlađih od 20 godina, kod kojih je dijagnostikovana HIV infekcija, do prenošenja HIV-a kod četiri osobe je došlo seksualnim putem, kod jedne transplantacijom obavljenom u inostranstvu, kod jedne osobe je kao moguć put prenošenja infekcije navedena transfuzija krvi, u tri slučaja do infekcije je došlo vertikalnom transmisijom, dok su ostali slučajevi osobe obolele od hemofilije, koje su inficirane pre 1985. godine, putem kontaminirane krvi ili krvnih derivata.

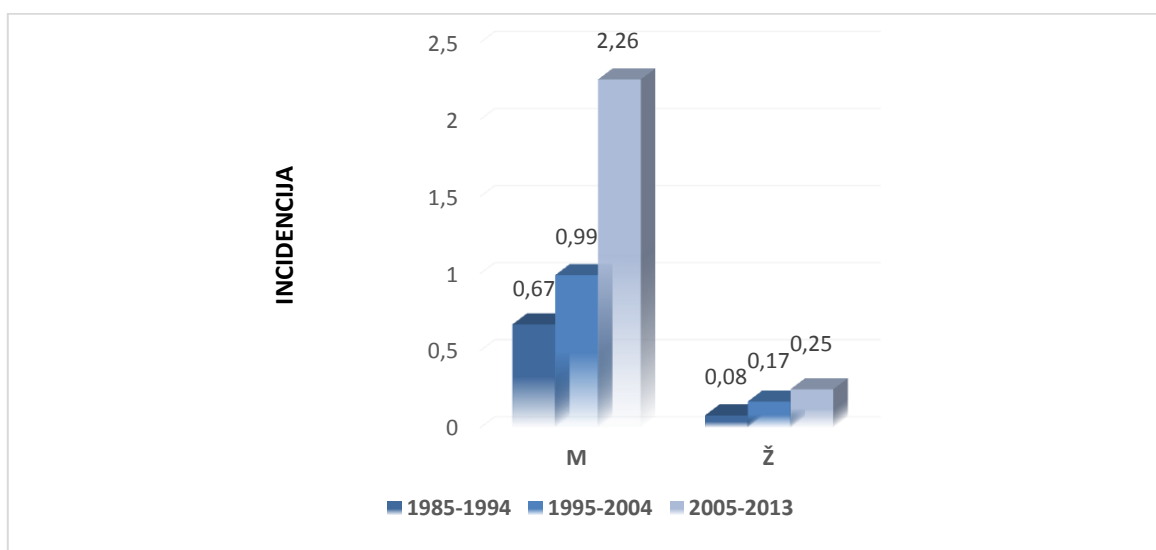
Prvih godina epidemije u AP Vojvodini, najviše novih HIV infekcija dijagnostikovano je u predškolskom uzrastu i u uzrastu 25-29 godina, dok je u ostalim uzrastima infekcija dijagnostikovana izuzetno. Od 1995. godine do 2003. godine najviše HIV infekcija registrovano je u uzrastu od 30 do 34

godine, da bi tokom poslednje decenije novodijagnostikovane infekcije bile najučestalije u uzrastu od 25 do 29 godina (grafikon 3).

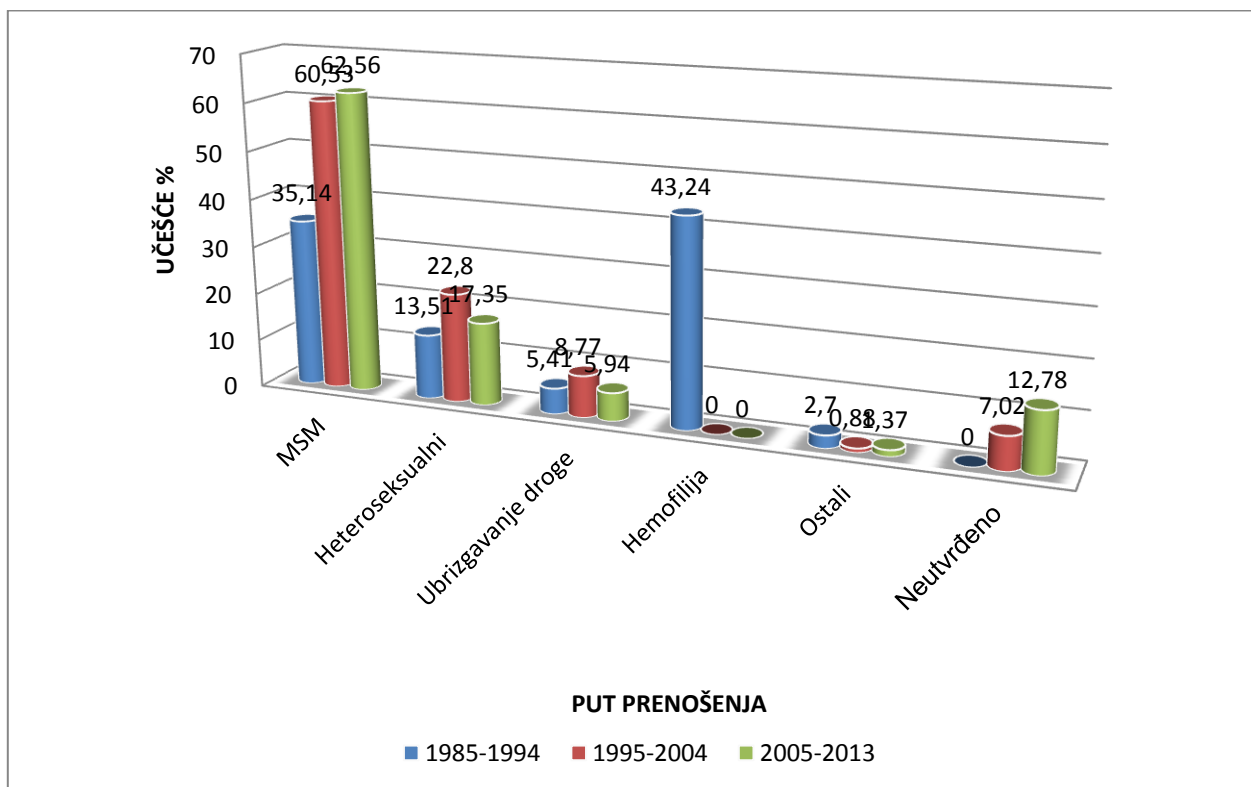
GRAFIKON 3 - UZRASNOSPECIFIČNA INCIDENCIJA HIV INFEKCIJE U AP VOJVODINI NA 100.000 STANOVNIKA U PERIODU 1985-2013 GODINA

Muškarci čine veliku većinu među osobama kod kojih je dijagnostikovana HIV infekcija: 88%. Dok je incidencija HIV infekcija među muškarcima u poslednjoj deceniji dvostruko veća, kod žena je incidencija veća za 47% (grafikon 4).

GRAFIKON 4 - POLNOSPECIFIČNA INCIDENCIJA HIV INFEKCIJE U AP VOJVODINI NA 100.000 STANOVNIKA U PERIODU 1985-2013 GODINA

Ako se isključe oboleli od hemofilije, među građanima AP Vojvodine kod kojih je utvrđen način inficiranja, 81,6% osoba se inficiralo putem nezaštićenog seksualnog odnosa, 7,2% ubrizgavanjem droga, dok 1,6% čine ostali vidovi inficiranja (transplantacija, transfuzija, vertikalna transmisija). Kod 9,6% osoba nije utvrđen način inficiranja (grafikon 5).

GRAFIKON 5 - UČEŠĆE POJEDINIH PUTEVA PRENOŠENJA HIV U AP VOJVODINI U PERIODU 1985-2013 GODINA

Od manifestne HIV infekcije je obolele su 204 (50,1%) osobe kod kojih je dijagnostikovana HIV infekcija, a umrlo ih je 129. Od posledica manifestne HIV infekcije umrlo je 113 obolelih osoba, dok je 16 osoba umrlo od osnovne bolesti, koja nije povezana sa HIV infekcijom ili usled drugih razloga.

Trenutno 278 građana AP Vojvodine znaju da žive sa HIV-om, od čega je 75 (26,98%) obolelo. Najveći broj osoba živi sa HIV-om na području Južnobačkog – 114 (41%) i Južnobanatskog okruga – 50 (18%), na području Severnobačkog – 39 (14,02%), nešto manje Sremskog – 37 (13,30%), Zapadnobačkog okruga – 18 (6,48%), dok najmanji broj osoba živi sa HIV-om na području Severnobanatskog – 11 (3,96%) i Srednjobanatskog okruga – 9 osoba (3,24%) .

Slučajevi HIV infekcije zabeleženi su u 39 od 45 vojvođanskih opština (86,67%).

PRAĆENJE HIV INFEKCIJE

Kretanje HIV infekcije i njene karakteristike prate se kontinuirano od 1985. godine od strane Instituta za javno zdravlje Vojvodine, u saradnji sa zavodima za javno zdravlje u Subotici, Somboru, Sremskoj Mitrovici, Kikindi, Zrenjaninu i Pančevu. Praćenje HIV infekcije sprovodi se putem Pokrajinskog registra HIV infekcija, koji omogućava sagledavanje trendova i karakteristika HIV infekcija i predstavlja osnovu za planiranje preventivnih mera i smernica zdravstvene politike.

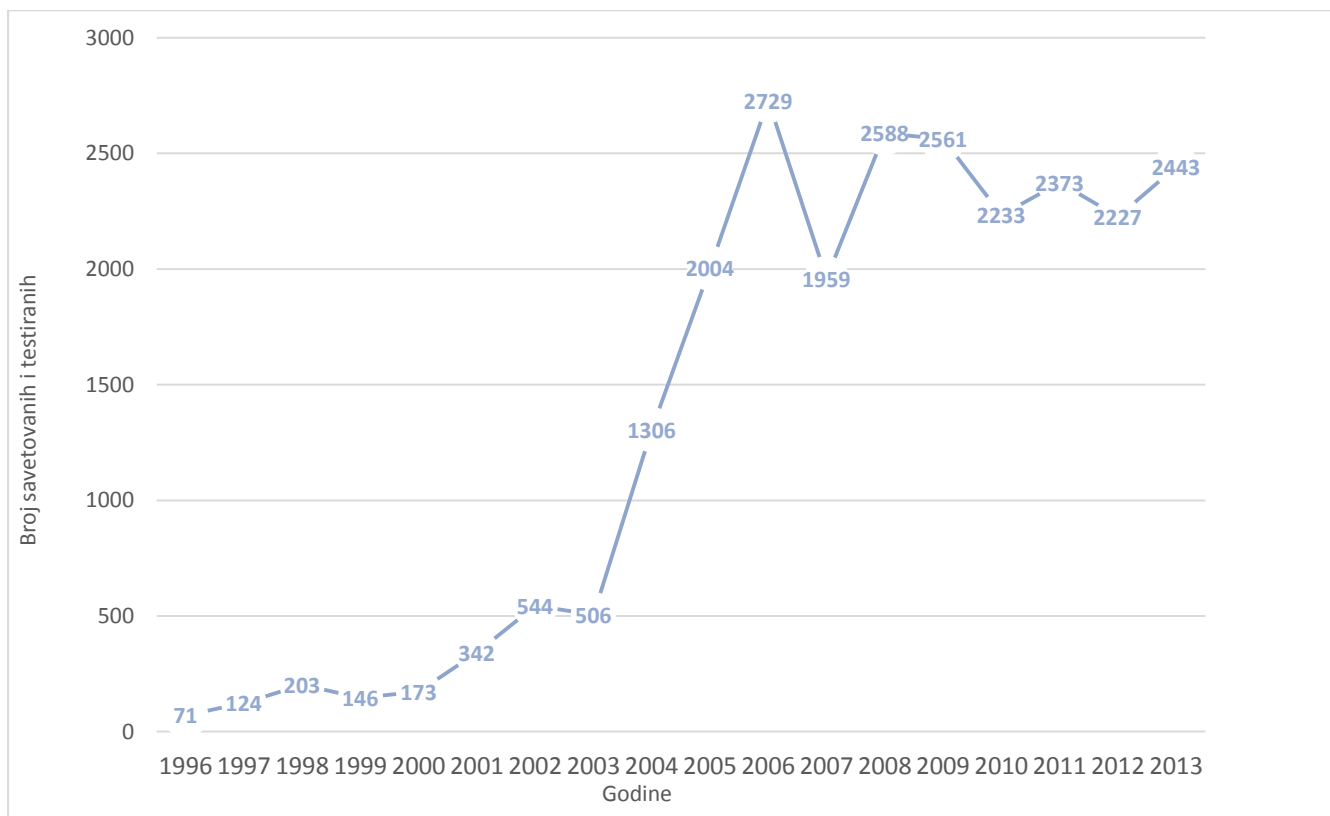
PREVENCIJA HIV INFEKCIJA

Prevenciju HIV infekcija koordinišu Institut za javno zdravlje Vojvodine i mreža zavoda za javno zdravlje, a sprovode zdravstvene i druge ustanove, kao i nevladine organizacije.

DOBROVOLJNO POVERLJIVO SAVETOVANJE I TESTIRANJE NA HIV

Dobrovoljno poverljivo savetovanje i testiranje na HIV (DPST) predstavlja jednu od najznačajnijih mera prevencije HIV infekcije. To je proces u čijem središtu je korisnik – klijent, koji u razgovoru sa savetnikom, posebno edukovanim za sprovođenje ovakvog individualnog savetovanja, razmatra svoje sopstvene rizike za HIV u okviru savetovanja pre testiranja, zatim mu se objašnjava značenje rezultata testa i način sprovođenja samog testiranja. Klijentu se tokom savetovanja pruža podrška i on/ona se priprema da se suoči sa svojim rezultatom. Tokom savetovanja posle testiranja tumači se rezultat, razgovara o daljim ličnim strategijama za smanjenje rizika i klijent se po potrebi upućuje u druge institucije i organizacije radi dalje dijagnostike, lečenja, psihosocijalne podrške.

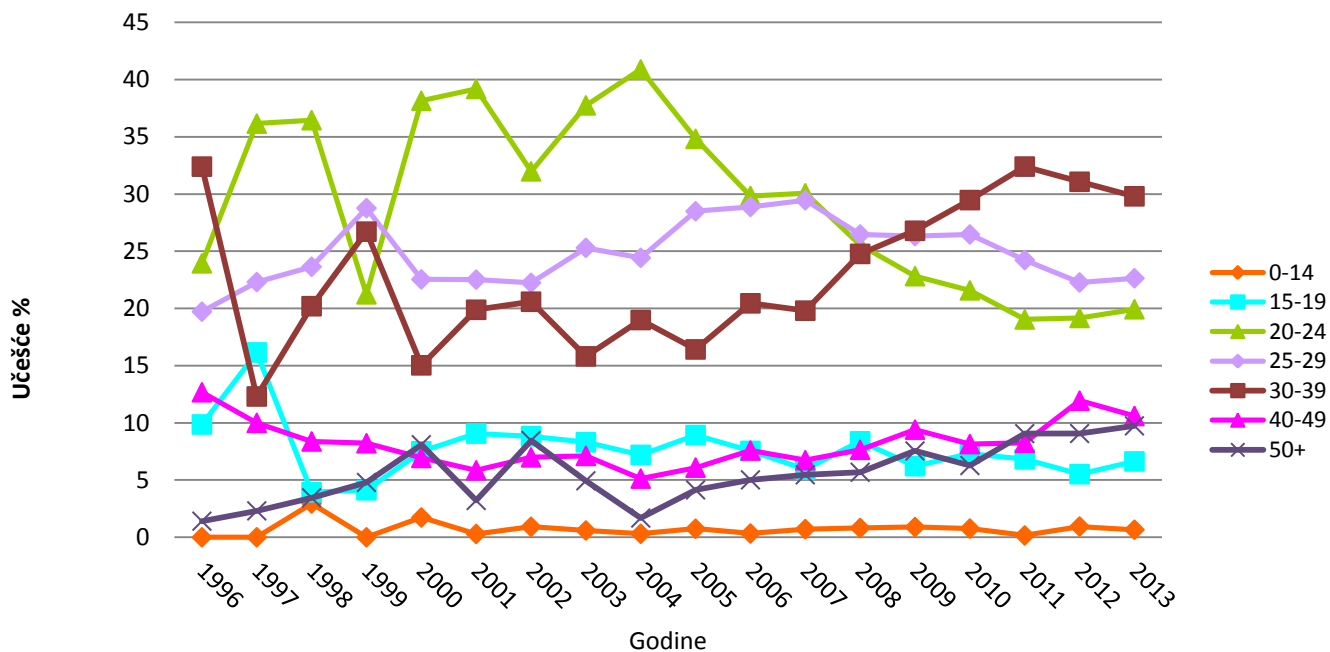
Određeni vid savetovanja pre testiranja sprovodio se u Institutu za javno zdravlje Vojvodine od samog početka HIV epidemije – od 1985. godine, da bi tokom 2002. i 2003. godine bile sprovedene intenzivne edukacije kadra, kao i promocija DPST u celoj AP Vojvodini.

GRAFIKON 6 - BROJ OSOBA OBUHVAĆENIH DPST-OM U AP VOJVODINI U PERIODU 1996-2013 GODINA

Broj klijenata Savetovališta u AP Vojvodini ima rastući trend sve do 2007. godine, nakon čega dolazi do stagnacije. U 2013. godini je 2443 klijenta obuhvaćeno dobrovoljnim poverljivim savetovanjem I testiranjem (grafikon 6).

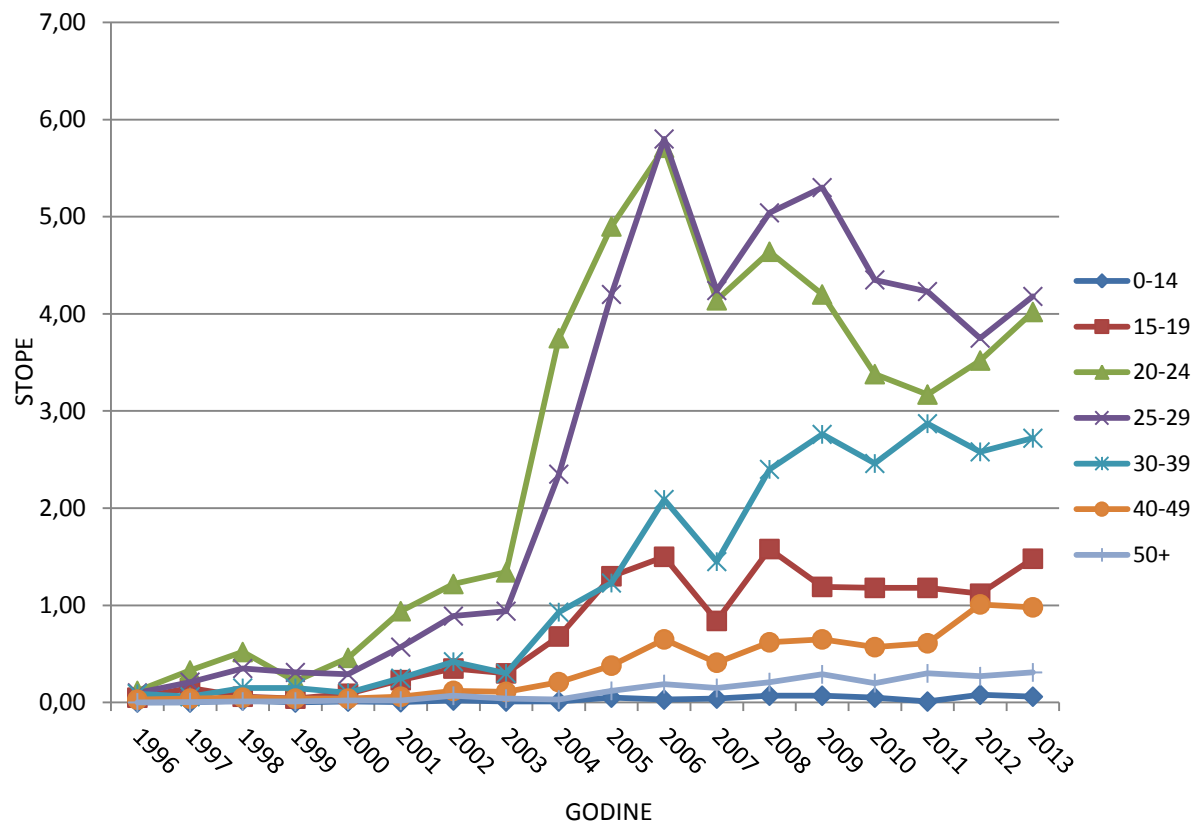
Najveće učešće među klijentima DPST –a čine mladi uzrasta od 20 do 24 godine, ali se njihovo učešće kontinuirano smanjuje. U 2013. godini najveći broj testiranih pripada uzrastu od 30 do 39 godina sa ukupno 728 testiranih klijenata (grafikon 7).

GRAFIKON 7 - UČEŠĆE POJEDINIHZRASNIHKATEGORIJA U DPST-U U AP VOJVODINI U PERIODU 1996-2013 GODINE

U pogledu broja testiranih na 1000 stanovnika odgovarajućeg uzrasta, uočava se da su ove stope do 2007. godine bile najviše u uzrastu od 20 do 24 godine, da bi nakon toga počeo trend rasta testiranih klijenta na HIV u uzrastu od 30 do 39 godina (grafikon 8).

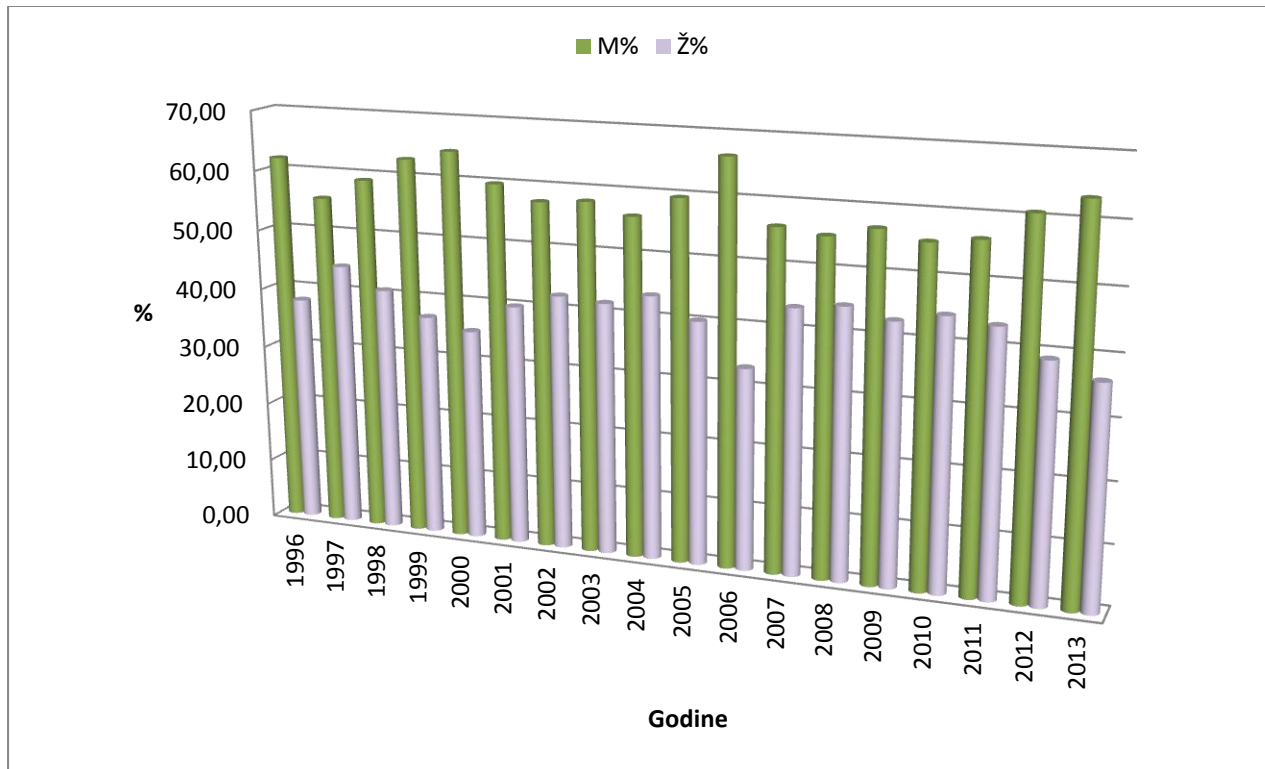
Iako je tokom poslednje tri godine 30,1% HIV infekcija dijagnostikovano kod osoba starijih od 40 godina, stope testiranja u ovom uzrastu su i dalje veoma niske.

GRAFIKON 8 - DPST U AP VOJVODINI U PERIODU 1996-2013 GODINA

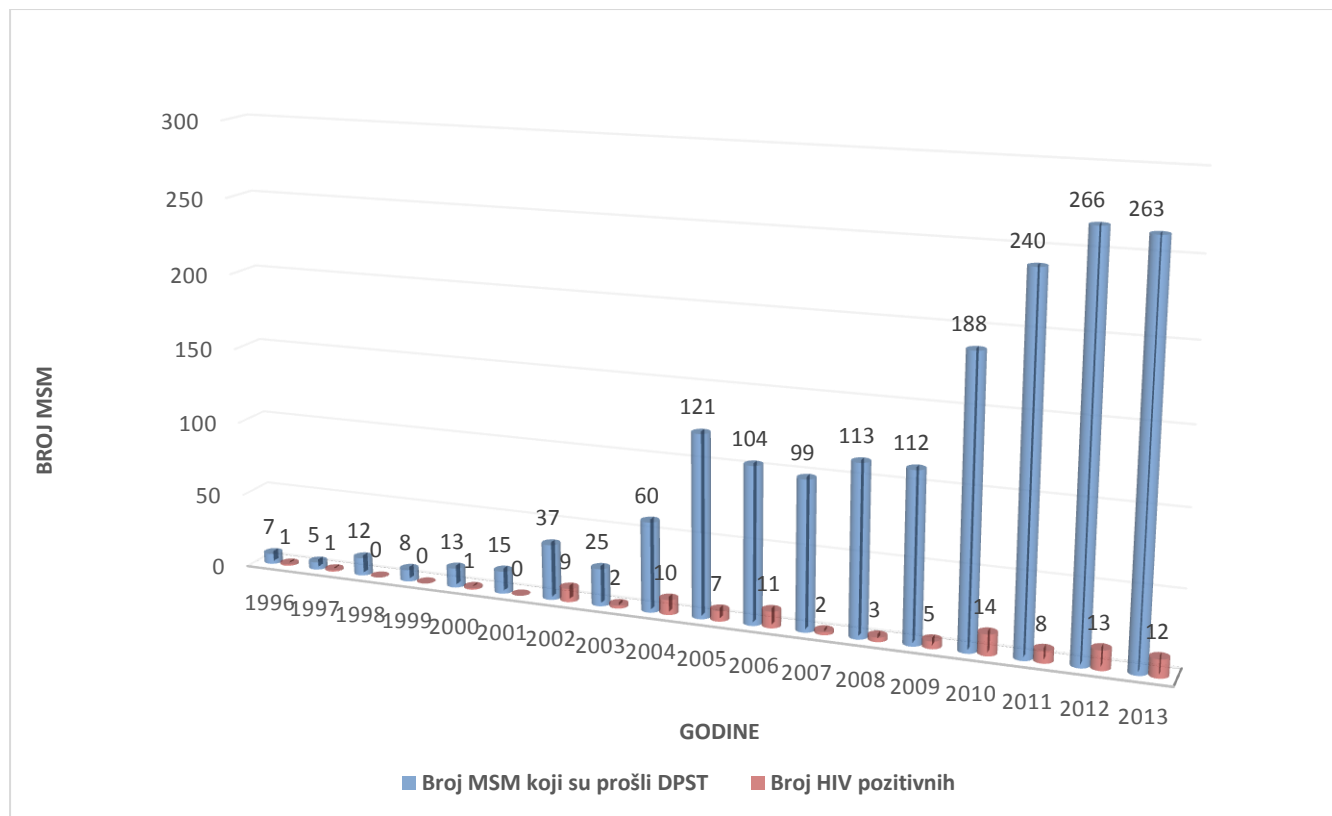
U periodu od 1996 do 2013. Godine broj osoba mišlog pola koji su koristili usluge Savetovališta za dobrovoljno poverljivo savetovanje i testiranje je kontinuirano veći od broja savetovanih i testiranih osoba ženskog pola.

U 2013. godini je testirano skoro dva puta više muškaraca u odnosu na žene (grafikon 9).

GRAFIKON 9 - DPST U AP VOJVODINI PO POLU U PERIODU 1996-2013 GODINA

Najviše slučajeva HIV infekcije u AP Vojvodini dijagnostikuje se među muškarcima koji su imali seksualne odnose sa drugim muškarcima (MSM), (grafikon 10). Dok je do 2002. godine broj MSM obuhvaćenih DPST-om bio nizak (u proseku 10 osoba godišnje), od 2002. taj broj kontinuirano raste, jednim delom i zbog mogućnost savetovanja i testiranja na terenu, što je omogućeno kroz aktivnosti Omladine Jazasa Novi Sad.

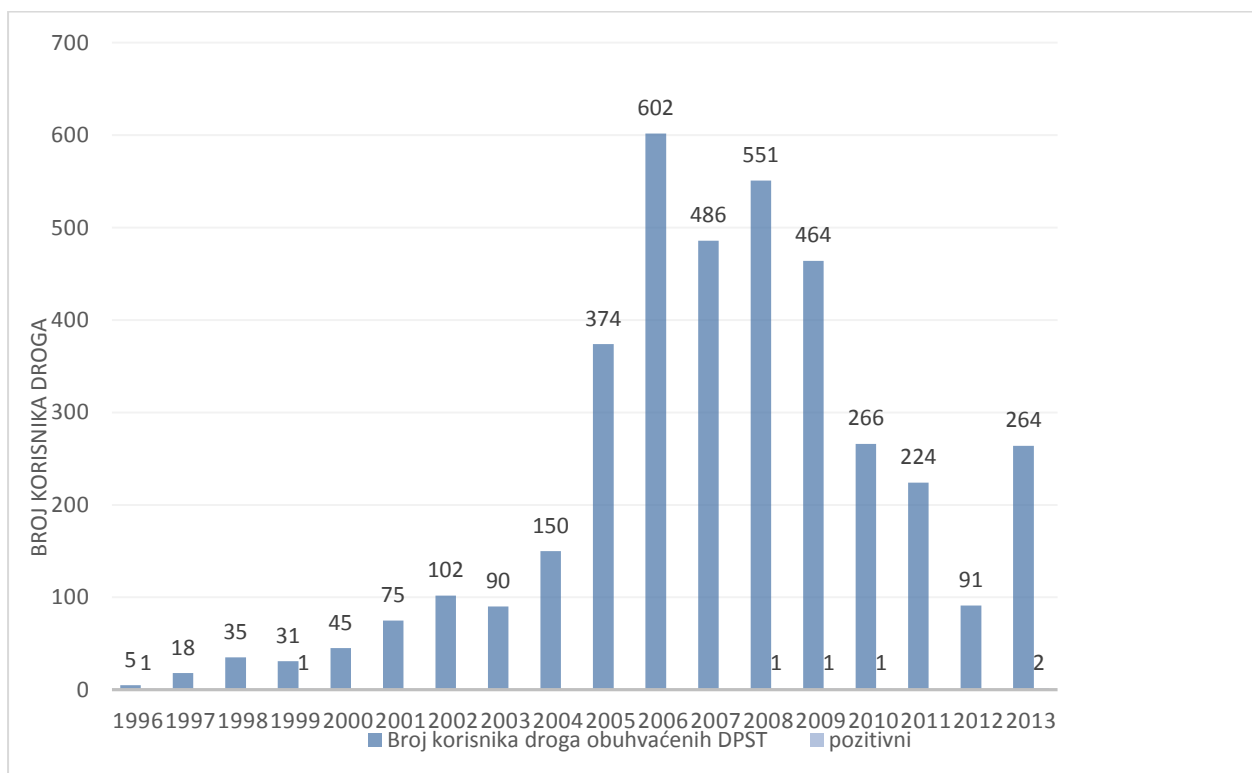

GRAFIKON 10 - BROJ MSM OBUHVAĆENIH DPST -OM U VOJVODINI PERIODU 1996-2013 GODINA

Nakon maksimuma koji je dostignut 2006.godine kada su testirane 602 osobe koje su koristile narkotike, broj testiranih korisnika droga je kontinuirano pada.

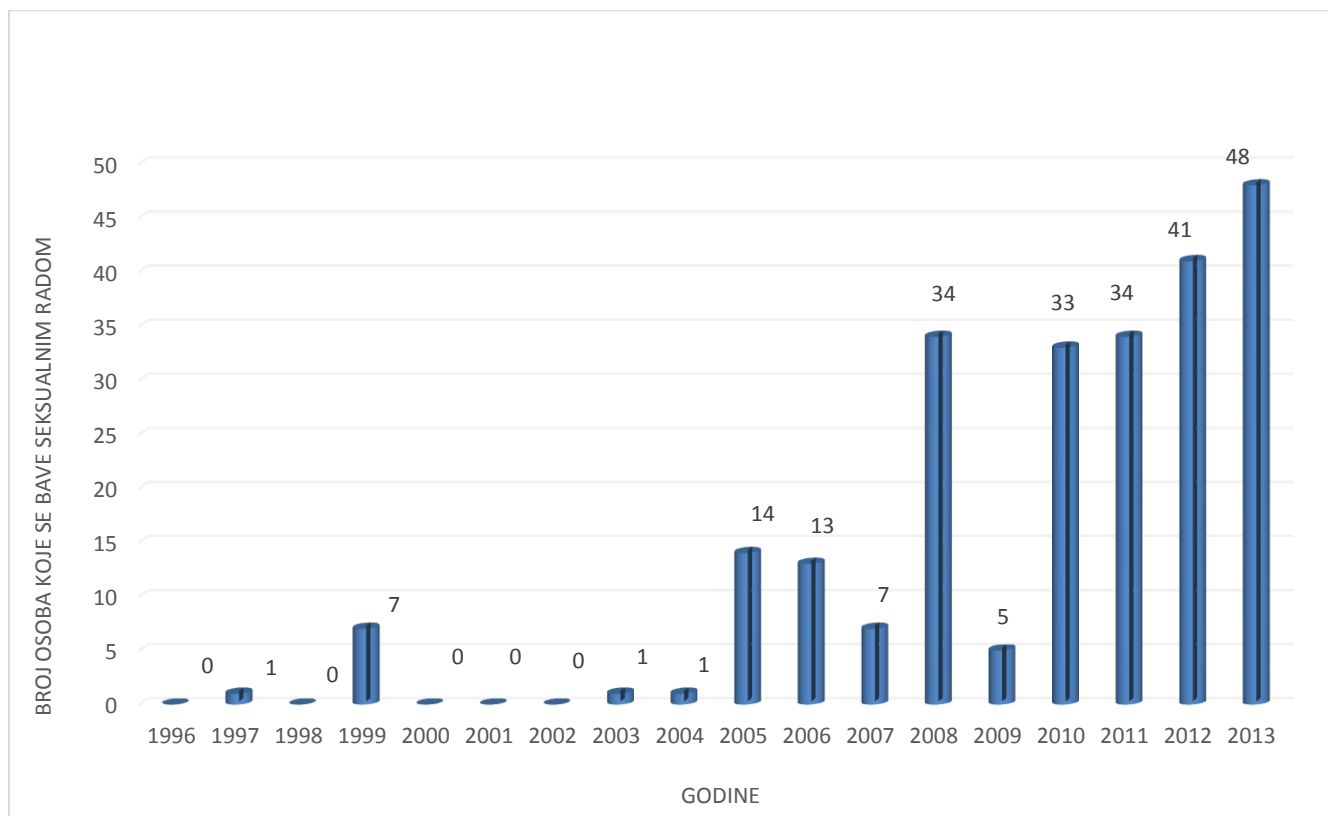
Naime, rast broja testiranih korisnika droga koji je registrovan u periodu 2004- 2006. godina, je rezultat intenzivne saradnje Instituta za javno zdravlje Vojvodine i ustanova za lečenje bolesti zavisnosti. Taj broj se tokom nekoliko narednih godina održavao na relativno približnom nivou, da bi od 2010. počeo drastično da opada, kao rezultat nezainteresovanosti i nemotivisanosti državnih ustanovama za lečenje bolesti zavisnosti, za DPST među njihovim pacijentima, kao i organizacionim problemima sa kojima se suočavaju ustanove za izvršenje zakonskih sankcija.

Broj testiranih korisnika droga u 2013. godini, koji je skoro tri puta viši nego prošle (2012. godine) je rezultat terenskog rada stručnjaka Instituta za javno zdravlje Vojvodine u komunama za odvikavanje od upotrebe narkotika, ali i upućivanja klijenata da se savetuju i testiraju od strane udruženja Prevent i Rehabilitacionog centra Duga iz Novog Sada (grafikon 11). Ti podaci ukazuju na dodatni značaj za koji ima sprovođenje DPST-a na terenu, odnosno u komunama u kojim se leče zavisnici, za prevenciju i ranu dijagnostiku HIV-a.

GRAFIKON 11 - KORISNICI DROGA OBUHVAĆENI DPST-OM U AP VOJVODINI U PERIODU 1996-2013 GODINA

Osobe koje se bave seksualnim radom predstavljale su jednu od najteže dostupnih populacija. Od 2005. godine njihov obuhvat DPST-om ima trend rasta, zahvaljujući terenskom radu udruženja PREVENT. U 2013. godini broj obuhvaćenih osoba koje se bave seksualnim radom je dostigao maksimum -testirano je 48 seksualnih radnica. Među ovim osobama nisu dijagnostikovani slučajevi HIV infekcije (grafikon 12).

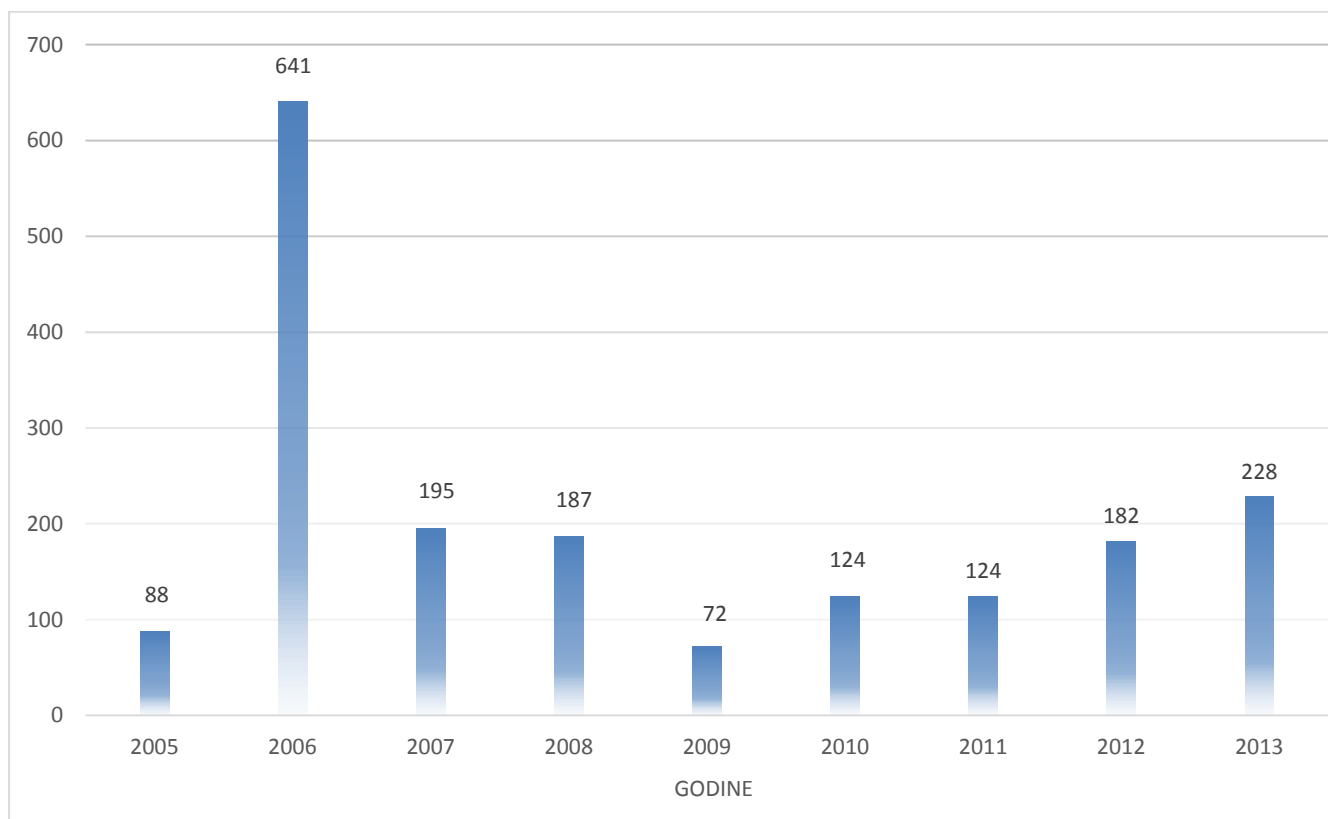

GRAFIKON 12 – OSOBE KOJE SE BAVE SEKSUALNIM RADOM OBUHVAĆENE DPST -OM U AP VOJVODINI U PERIODU 1996-2013 GODINA

Otvaranjem Savetovališta za DPST u Okružnom zatvoru u Novom Sadu 2005.godine počinje sprovođenje preventivnog programa među osobama lišenim slobode, koji su smešteni na području AP Vojvodine.

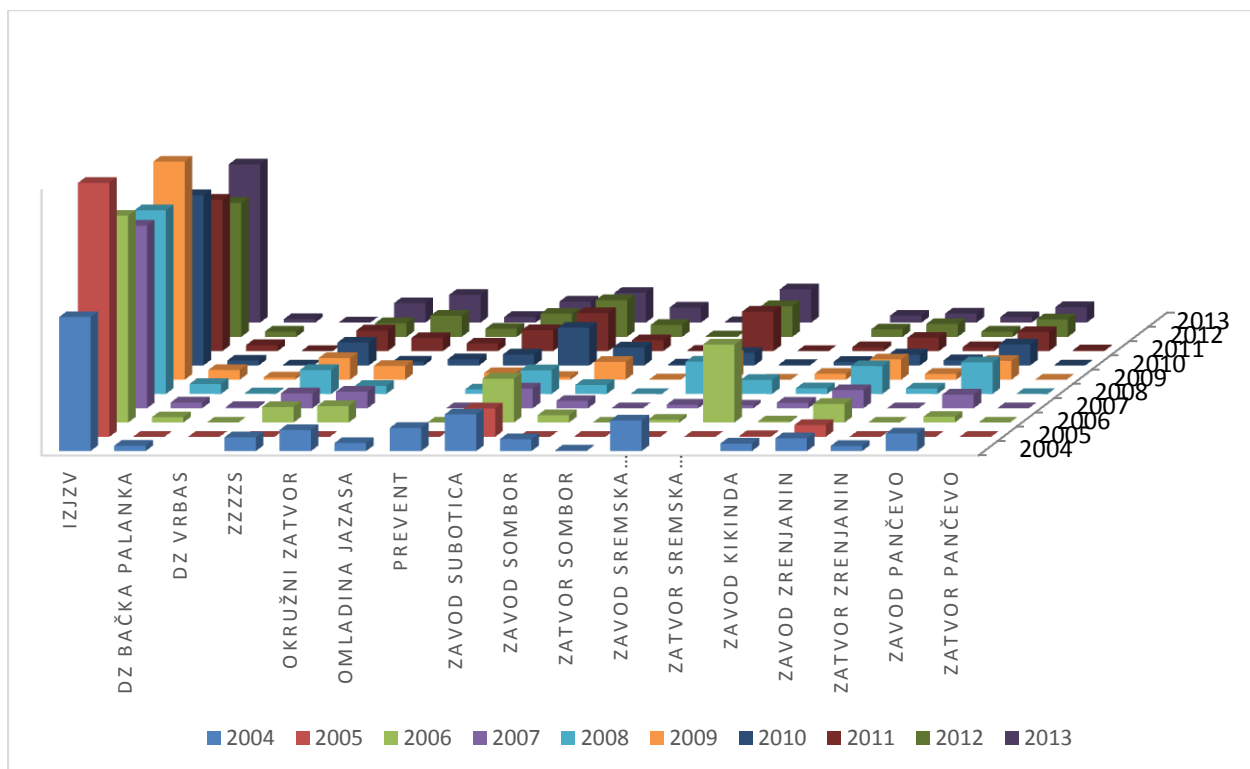
DPST se u prethodnim godinama sprovodio u pet ustanova – Okružni zatvor Novi Sad, Okružni zatvor Zrenjanin, KPZ Sremska Mitrovica, Okružni zatvor Subotica i KPZ Sombor (grafikon 13), a u 2013. godini dobijen je podatak o savetovanju i testiranju iz samo tri ustanove - Okružni zatvor Novi Sad, Okružni zatvor Zrenjanin i KPZ Sombor.

Najveći broj testiranih osoba iz ove populacije je dostignut 2006. Godine (641 osoba). Od tada broj osoba lišenih slobode koji su obuhvaćeni dobrovoljnim poverljivim savetovanjem i testiranjem drastično pada i do 2011. godine u proseku je testirano po 140 osoba. Od 2012. godine ponovo se registruje blagi tren porasta obuhvaćenih osoba.

GRAFIKON 13 - OSOBE LIŠENE SLOBODE OBUHVAĆENE DPST-om U AP VOJVODINI U PERIODU 2005-2013 GODINA

Pored savetovališta u Institutu za javno zdravlje Vojvodine u Novom Sadu i Zavodima za javno zdravlje, tokom prethodnog perioda su otvorena i savetovališta u Zavodu za zdravstvenu zaštitu studenata Novi Sad, kao i u Domovima zdravlja u Bačkoj Palanci i Vrbasu. Od 2008. godini nevladina organizacija PREVENT, a od 2010. godine i Omladina Jazasa-a Novi Sad intenziviraju aktivnosti DPST na terenu. Među osobama lišenih slobode nisu dijagnostikovani slučajevi HIV infekcije.

GRAFIKON 14 - KRETANJE OBUHVATA DPST-om U ODNOSU NA USTANOVE I ORGANIZACIJE U AP VOJVODINI U PERIODU 2004-2013 GODINA

Daleko najveći broj DPST - a obavi se u Institutu za javno zdravlje Vojvodine u Novom Sadu, gde je pojedinih godina obuhvaćeno preko 80% svih klijenata DPST u AP Vojvodini. Međutim, nedostatak kadra i diskontinuirano snabdevanje testovima, posebno za hepatitis C i B, doveli su do pada broja korisnika poslednjih godina (grafikon 14).

PREVENCIJA IZLOŽENOSTI KRVlju PRENOSIVIM INFEKCIJAMA

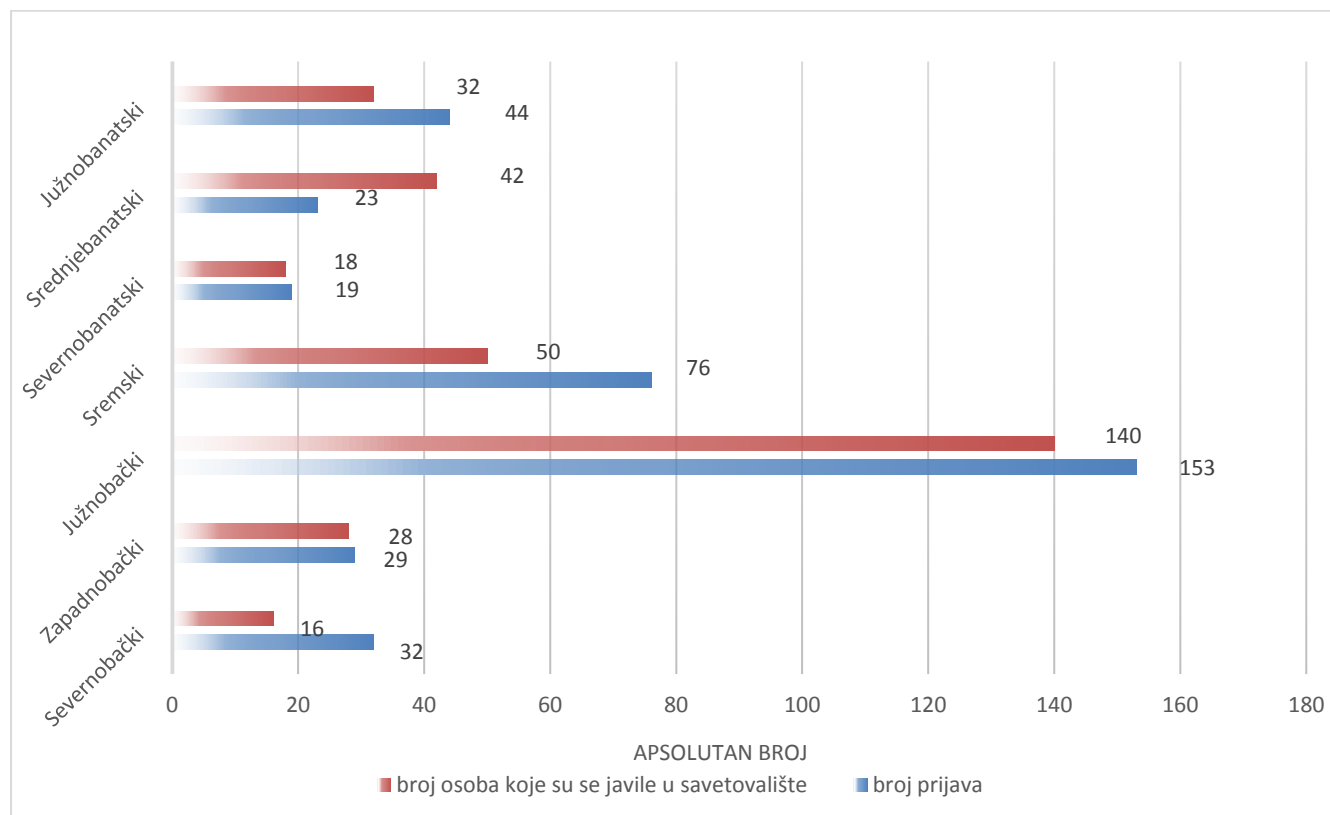
Od 2007. godine na nivou AP Vojvodine funkcioniše sistem praćenja izloženosti potencijalno zaraznom materijalu. Sprovodi se putem mreže instituta i zavoda za javno zdravlje, u saradnji sa svim ustanovama koje obavljaju zdravstvenu zaštitu.

U 2007. godini na nivou cele Pokrajine su određeni lokalni koordinatori za prevenciju i kontrolu krvlju prenosivih infekcija (u svim vojvođanskim zdravstvenim ustanovama, kao i u ustanovama socijalne zaštite). Održana je edukacija koordinatora i svim ustanovama su distribuirane pisane preporuke o prevenciji i kontroli, odnosno postupanju u slučaju akcidenta.

U 2008. godini izvršena je edukacija i predstavnika privatnih zdravstvenih ustanova, a od 2009. godine nastavljena je kontinuirana edukacija zdravstvenih radnika o krvlju prenosivim infekcijama.

Nadzor nad izloženostima sprovodi se putem prijava od strane zdravstvenih ustanova i ustanova socijalne zaštite, kao i putem savetovališta.

U 2013. godini prijavljeno je 376 izloženosti, od kojih se 326 osoba javilo u savetovalište (81,4%), kako bi se procenio rizik od krvlju prenosivih infekcija i započela postekspoziciona zaštita (grafikon 15).

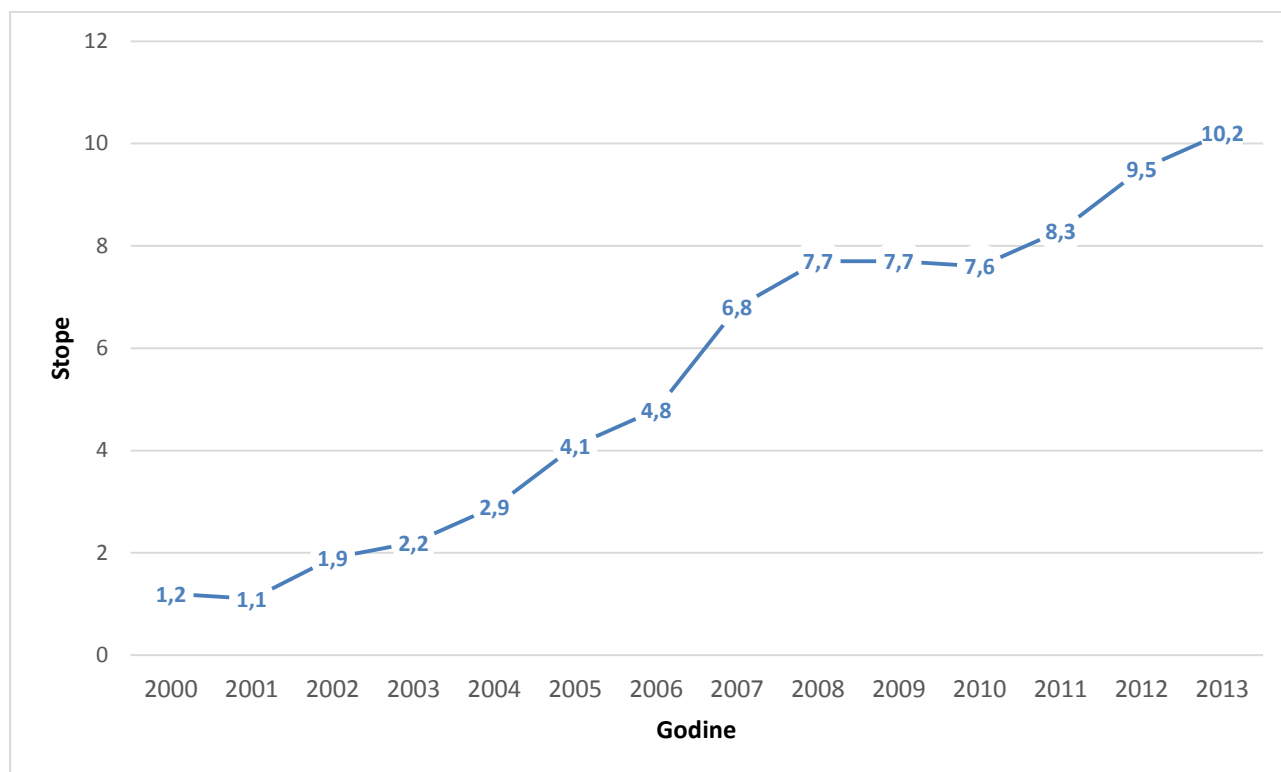
GRAFIKON 15 - ODNOS BROJA PRIJAVLJENIH I SAVETOVANIH OSOBA IZLOŽENIH POTENCIJALNO INFEKTIVNOM MATERIJALU U 2013. GODINI PO OKRUŽIMA U AP VOJVODINI

Među registrovanim izloženostima, u 300 slučajeva radilo se o radnicima u zdravstvu (83,7%), dok je u 76 slučajeva (16,3%) došlo do izlaganja potencijalno zaraznom materijalu ostalih građana.

DIJAGNOSTIKA HIV INFEKCIJE

Dijagnostika HIV infekcije sprovodi se kod pacijenata koji imaju kliničke ili epidemiološke indikacije za testiranje, kao i kod klijenata savetovališta za HIV testiranje i savetovanje (DPST).

Mada stopa testiranja na HIV na 1000 stanovnika beleži kontinuirani porast poslednjih godina (grafikon 16), u poređenju sa stopama u drugim evropskim zemljama, stopa testiranja u Pokrajini je daleko niža nego u većini evropskih zemalja.

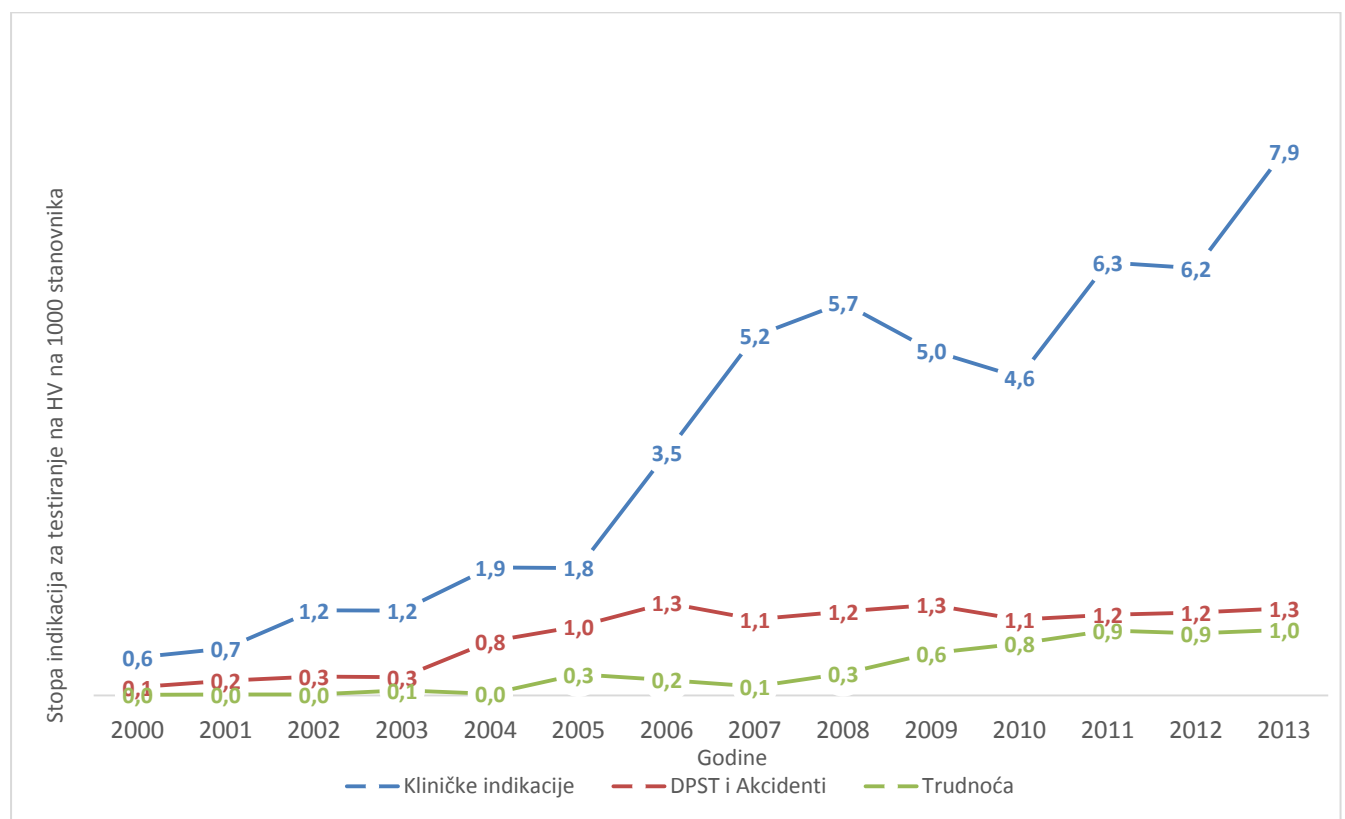

GRAFIKON 16 - STOPA TESTIRANJA NA HIV U AP VOJVODINI (OSIM DDK I OSOBA TESTIRANIH U SVRHU ISTRAŽIVANJA) U AP VOJVODINI U PERIODU 2000-2013 GODINA

U 2013. godini sprovedeno je ukupno 84.368 testiranja na HIV (bez testiranja u svrhe istraživanja), od čega je dobrovoljnih davalaca krvi bilo 64.750 (6695 koji su dali krv prvi put i 58.055 višestrukih davalaca), odnosno 76,7%.

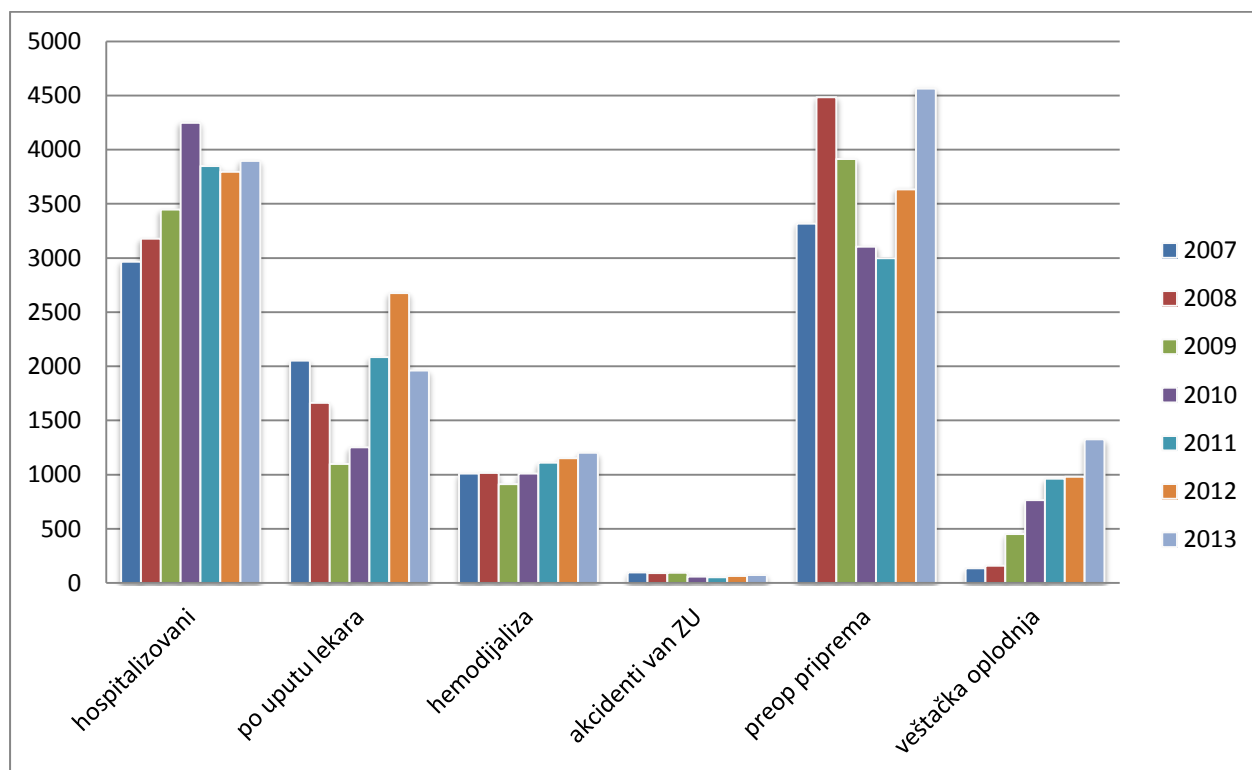
Najviše stope testiranja, izuzimajući dobrovoljne davaoce krvi, su registrovane kod ambulantno/bolničkih pacijenata, upućenih od strane ordinirajućeg lekara. Njihovo učešće u pojedinim godinama iznosilo je i do 60%. Broj testiranih na HIV po kliničkim indikacijama ima trend rasta od 2005. godine, sa najvećom stopom testiranih od 7,9 u 2013. godini (grafikon 17). Stope ostalih kategorija testiranih na HIV su bez bitnijih oscilacija u 2013. godini.

Učešće klijenata DPST bilo je najveće u periodu 2004 - 2006. godina, kada je bilo obezbeđeno kontinuirano snabdevanje testovima, kao i kada su se sprovodile kampanje promocije DPST, ali nikad nije prelazilo 30% testiranih. U 2013. godini, svega 12,5% testiranih na HIV u AP Vojvodini su bili klijenti savetovališta za dobrovoljno poverljivo savetovanje i testiranje.

GRAFIKON 17 - INDIKACIJE ZA TESTIRANJE NA HIV U AP VOJVODINI U PERIODU 2000-2013 GODINA

U okviru kliničkih indikacija, mandatorno testiranje u cilju preoperativne pripreme činilo je najveći deo, sa značajnim porastom u 2008. godini, potom i 2012. godine, da bi u 2013. Godini bio registrovan najveći porast u odnosu na posmatrani period (grafikon 18).

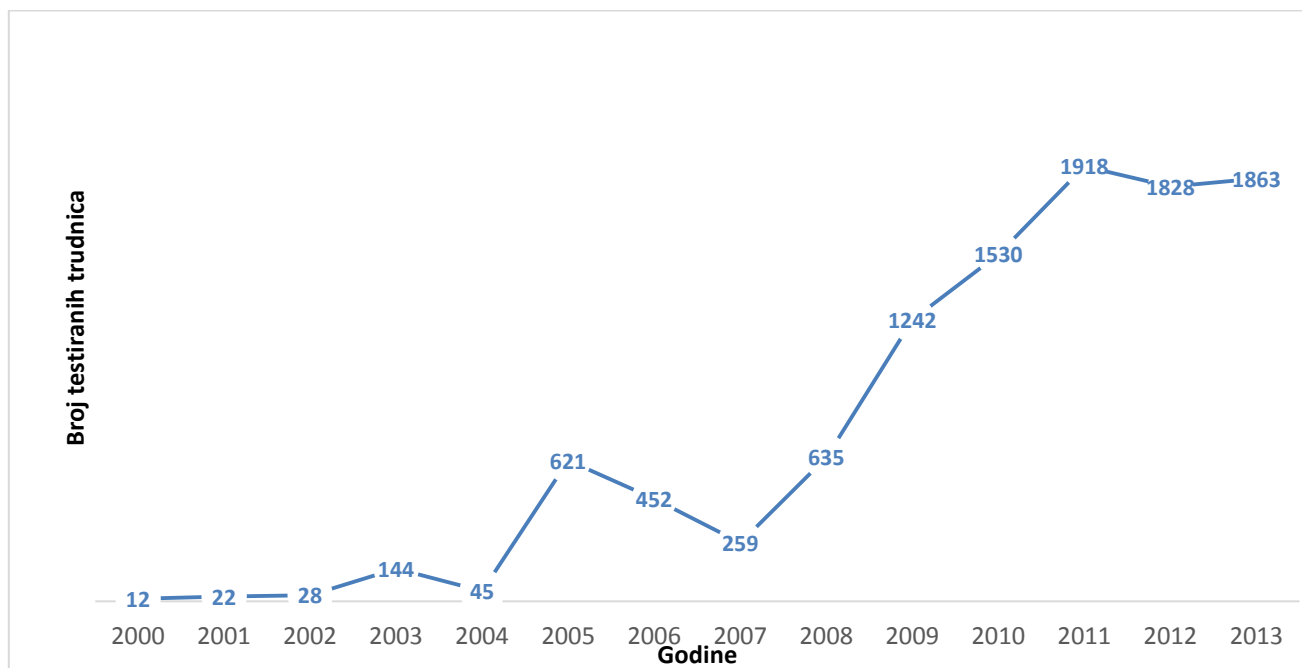

GRAFIKON 18 - UČEŠĆE POJEDINIHI INDIKACIJA, IZRAŽENO U APSOLUTNIM BROJEVIMA U AP VOJVODINI U PERIODU 2007-2013 GODINA

Kada su u pitanju trudnice testirane na HIV, od 2003. godine se beleži trend porasta broja testiranih trudnica sa dva manja pada 2004 i 2007. godine

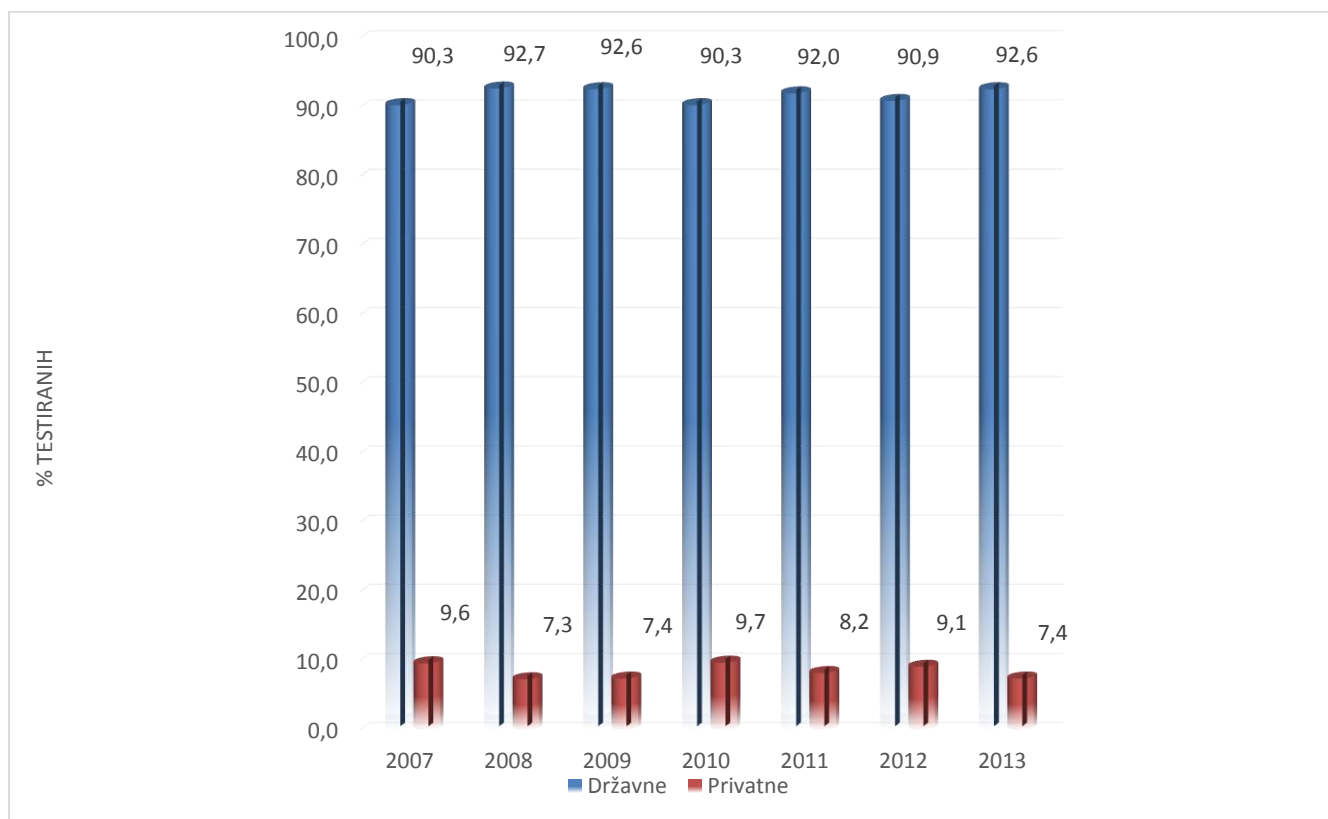
Masovnije testiranje započeto je 2005. godine, kada je u okviru projekta Globalnog fonda izvršena edukacija ginekologa pojedinih domova zdravlja i obezbeđena određena količina testova. Međutim, ova intervencija nije dala očekivane rezultate, usled malog broja ginekologa obuhvaćenih ovim programom, njihovim negiranjem značaja HIV infekcije i nerešenim pitanjem finansiranja testova.

U 2013. godini broj testiranih trudnica iznosio je 1863, što čini 12,3% vojvođanskih trudnica (grafikon 19).

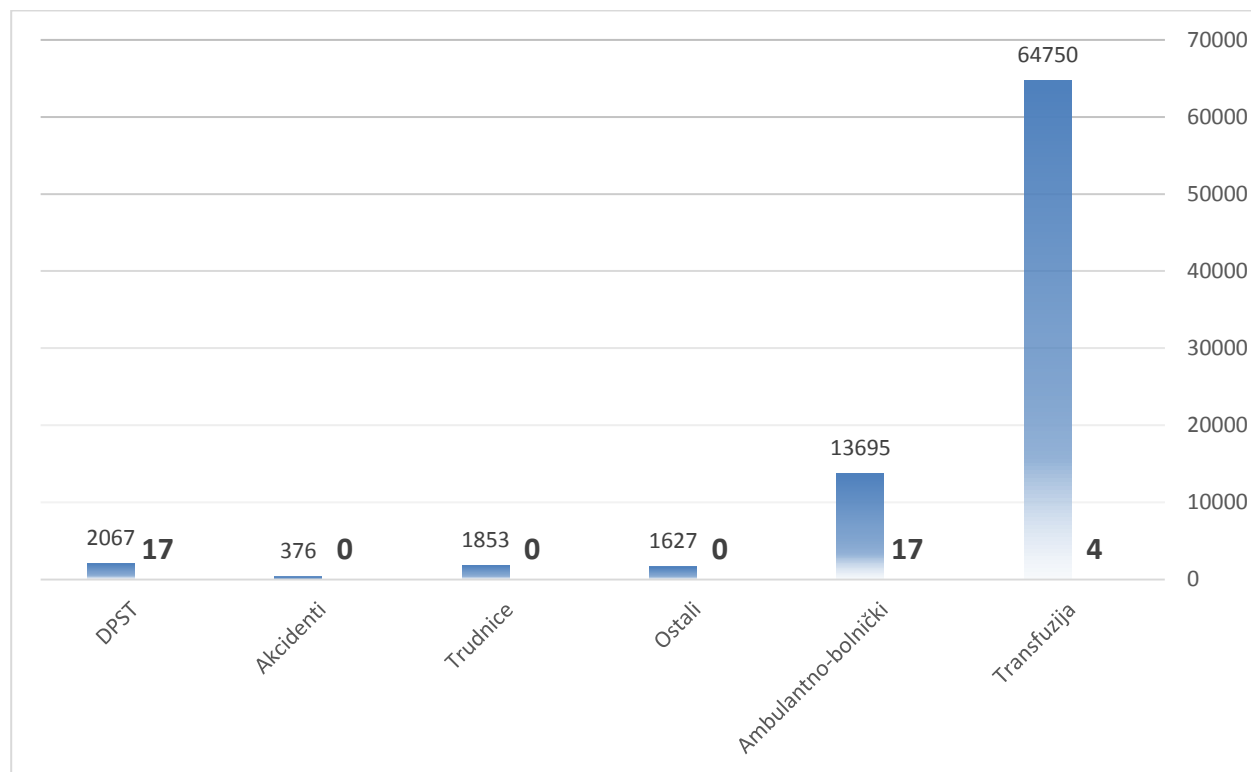
GRAFIKON 19 -BROJ TESTIRANIH TRUDNICA U AP VOJVODINI U PERIODU 2000-2013 GODINA

Broj građana AP Vojvodine koji su se testirali u privatnim laboratorijama u 2013. godini iznosi 7,4%, što je nešto ispod prosečnog petogodišnjeg nivoa koji iznosi 8,4%. (grafikon 20).

GRAFIKON 20 - TESTIRANJE NA HIV U DRŽAVNIM I PRIVATNIM LABORATORIJAMA U AP VOJVODINI U PERIODU 2007-2013 GODINA

Iako klijenti savetovališta za dobrovoljno poverljivo savetovanje i testiranje čine svega 2,4% od ukupnog broja testiranih na HIV, u okviru savetovališta otkriveno je 17 slučajeva HIV infekcije, sa prevalencijom od 0,82%, dok je prevalencija među ambulantno-bolničkim pacijentima iznosila 0,12%. Među dobrovoljnim davaocima krvi su otkrivena 4 slučaja HIV infekcije, dok kod trudnica i osoba izloženih potencijalno infektivnom materijalu nije bilo novodijagnostikovanih HIV infekcija (grafikon 21).

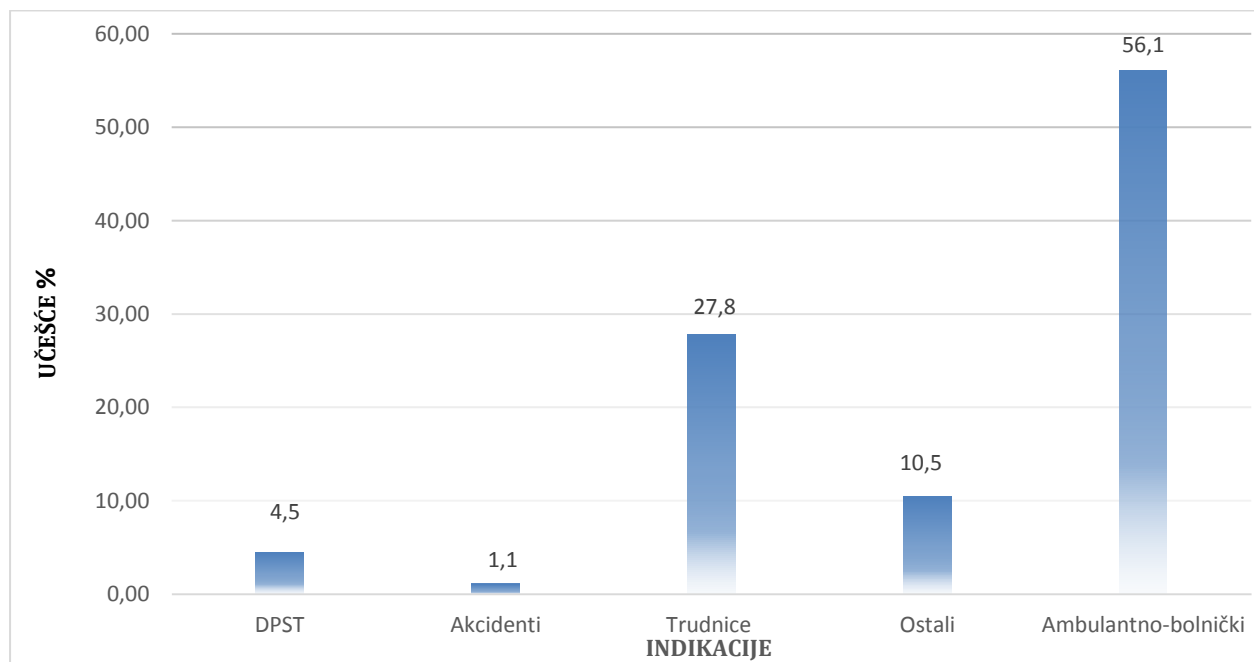

GRAFIKON 21 - ODNOS BROJA TESTIRANIH NA HIV I BROJA POZITIVNIH U AP VOJVODINI U 2013. GODINI

TESTIRANJE NA HEPATITIS B, HEPATITIS C I DRUGE SEKSUALNO PRENOSIVE INFEKCIJE

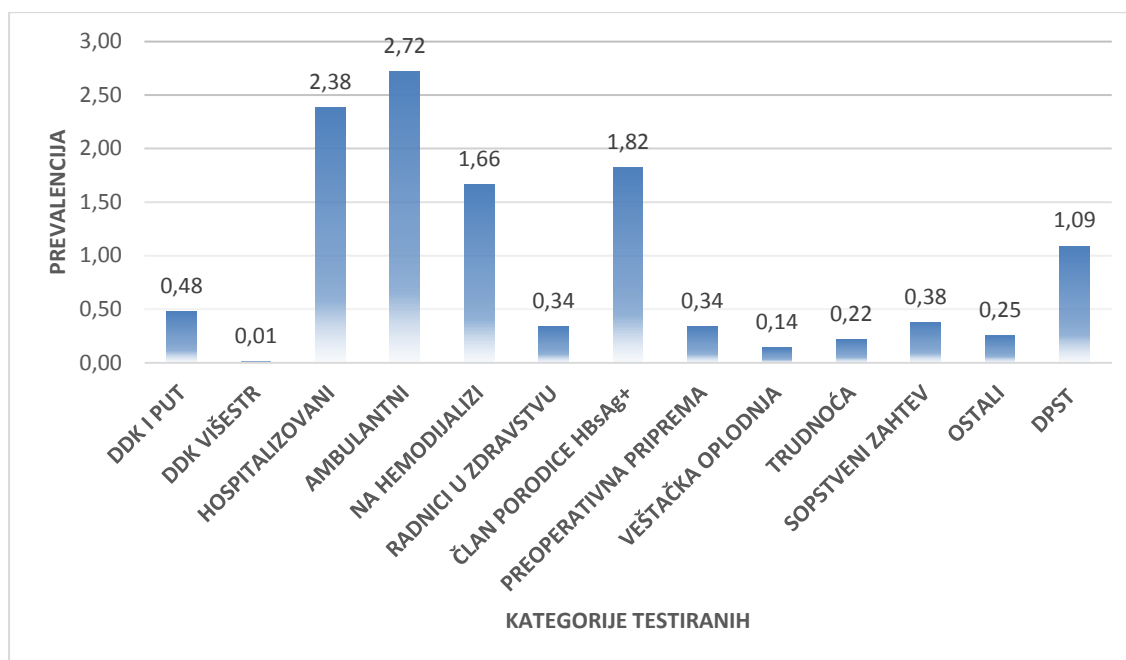
U 2013. godini obavljeno je ukupno 99.665 testiranja na HBsAg u AP Vojvodini. Od toga je 64.750 testiranja dobrovoljnih davalaca krvi - DDK (6695 osoba koje su prvi put dale krv i 58.055 višestrukih davalaca), što čini 65% svih testiranja na HBsAg.

Kada se izuzmu DDK, od preostalih 34.915 testiranja, najviše je testiranih po kliničkim indikacijama 56,1%, potom slede trudnice sa 27,8%, dok klijenti savetovališta čine tek 4,5% svih testiranih, a osobe izložene potencijalno infektivnom bolesničkom materijalu (akcidenti) svega 1,1% (grafikon 22). U privatnim laboratorijama sprovedeno je 3,1 % testiranja na HBsAg, što je skoro tri puta manje u odnosu na 2012. godinu. Moguća objašnjenja smanjenog broja testiranih u privatnim laboratorijama jesu ekonomska situacija, zatvaranje pojedinih privatnih laboratorija ili nedostavljanje izveštaja od strane pojedinih privatnih laboratorija.

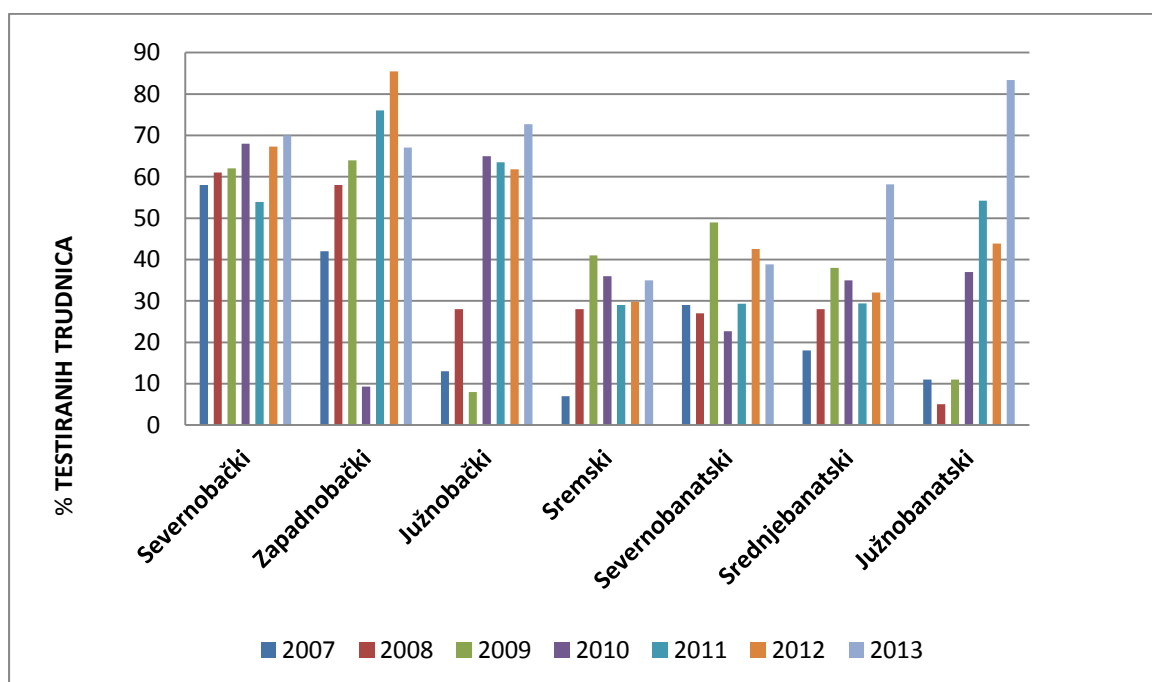
GRAFIKON 22 – TESTIRANJE NA HBsAg U AP VOJVODINI U 2013. GODINI

Najviše registrovane prevalencije HBsAg u 2013. godini su među ambulantnim pacijentima (2,72), hospitalizovanim pacijentima (2,38) i članovima porodice HBsAg pozitivnih osoba (1,82), (grafikon 23).

GRAFIKON 23 - PREVALENCIJA HBsAg MEĐU TESTIRANIMA U AP VOJVODINI U 2013. GODINI

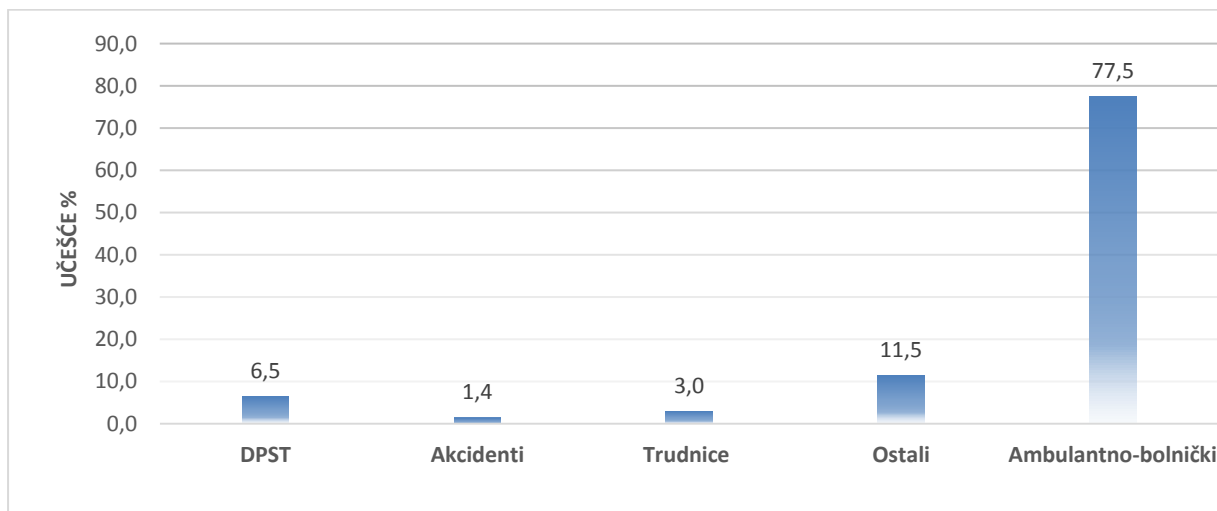
U pogledu značaja vertikalne transmisije hepatitisa B, posebno je bitno sagledati obuhvat trudnica testiranih na HBsAg. Iako se radi o zakonskoj obavezi, u 2013. godini je testirano 64,75% vojvođanskih trudnica. Najviše testiranih trudnica je u Južnobanatskom okrugu – 83,35%, dok je najmanje trudnica (35%) testirano na HBsAg u Sremskom okrugu (grafikon 24).

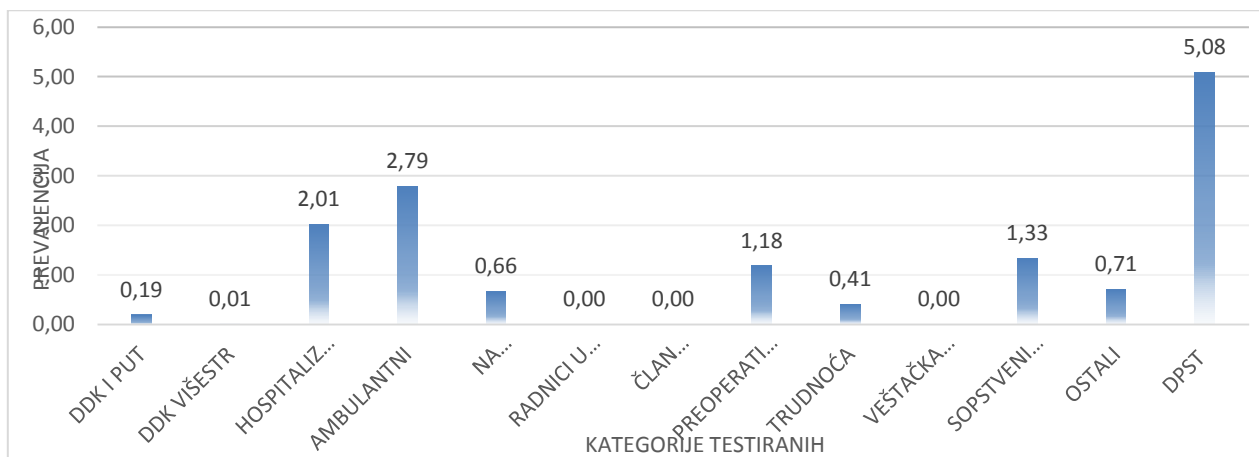
GRAFIKON 24 -TRUDNICE TESTIRANE NA HBsAg PO OKRUŽIMA U AP VOJVODINI U PERIODU 2007-2013 GODINA

Razlike u broju testiranih trudnica po okruzima možemo objasniti neupućivanjem trudnica na test na HBsAg od strane ginekologa, udaljenošću Zavoda za javno zdravlje i Opštih bolnica u kojima se sprovodi testiranje, odnosno nejednakoj dostupnosti zdravstvene zaštite za sve građanke AP Vojvodine, kao i nedostatkom promotivnih aktivnosti.

U 2013. godini obavljeno je ukupno 89.257 testiranje na anti HCV. Od toga je 64.750 testiranja dobrovoljnih davalaca krvi-DDK. Od preostalih 24.507 testiranja, najviše je testiranih po kliničkim indikacijama–77,5%. Klijenti Savetovališta za DPST čini 6,5%, trudnice 3%, a osobe izložene potencijalno zaraznom materijalu (akcidenti) 1.4% (grafikon 25). Kako se radi o oboljenju koje je vezano najčešće za određena rizična ponašanja, podatak o malom učešću testiranih po epidemiološkim indikacijama je nepovoljan.

GRAFIKON 25 - TESTIRANJE NA anti-HCV U AP VOJVODINI U 2013. GODINI

GRAFIKON 26 - PREVALENCIJA ANTI-HCV MEĐU TESTIRANIMA U AP VOJVODINI U 2013. GODINI

Uprkos malom broju testiranih u Savetovalištim za DPST, najviše registrovane prevalencije anti HCV u 2013. godini su bile upravo među klijentima savetovališta (5,08), zatim među ambulantnim pacijentima (2,79) i među hospitalizovanim (2,01)(grafikon 26).

PRAĆENJE I LEČENJE OSOBA KOJE ŽIVE SA HIV-OM

Osposobljavanjem Klinike za infektivne bolesti Kliničkog centra Vojvodine za praćenje i lečenje osoba koje žive sa HIV-om, prvi put su se u 2008. godini stvorili uslovi da se građani AP Vojvodine leče u AP Vojvodini. Ranijih godina lečenje je sprovedeno isključivo u Beogradu.

PODRŠKA OSOBAMA KOJE ŽIVE SA HIV-OM

Tokom 2006. godine Institut za javno zdravlje Vojvodine, Centar Crvena linija, Omladina JAZAS-a Novi Sad, Novosadski humanitarni centar i Gradska organizacija Crvenog krsta Novi Sad sprovodili su projekat podrške osobama koje žive sa HIV-om na području Grada Novog Sada. Od tada su nevladine organizacije nastavile sa radom pružanja podrške osobama koje žive sa HIV-om na teritoriji AP Vojvodine.

Formiranje organizacija koje okupljaju ljude koji žive sa HIV-om, kao što su Udruženja Crvena linija, Stav+ i Nova+, kao i njihovim aktivnim učešćem u procesima odlučivanja može se značajno doprineti smanjenju stigmatizacije i diskriminacije osoba koje žive sa HIV-om.

DRUŠTVENI ODGOVOR NA EPIDEMIJU HIV INFEKCIJE

U 2008. godini formirana je od strane Sekretarijata za zdravstvo AP Vojvodine Pokrajinska HIV komisija, čiji rad je nastavljen i u periodu 2009-2013. godina. Ovo je predstavljalo prvi korak u uključivanje organa AP Vojvodine, a prvenstveno Sekretarijata za zdravstvo, u aktivan odgovor na epidemiju HIV infekcija, s obzirom da su finansiranje aktivnosti i drugi oblici odgovora na HIV infekciju bili poslednjih godina prvenstveno centralizovani u Beogradu.

Pokrajinska HIV komisija formirala je veći broj radnih grupa, radi rešavanja aktuelnih pitanja, a izrađen je i Pokrajinski program odgovora na HIV epidemiju.

PRIORITETI ZA BUDUĆNOST

U cilju adekvatnog odgovora na HIV epidemiju neophodno je:

- osigurati finansiranje aktivnosti, a posebno prevencije, dijagnostike, lečenja i postekspozicione zaštite od strane Republičkog/Pokrajinskog zavoda za zdravstveno osiguranje, kao i omogućiti njihovu dostupnost svim građanima AP Vojvodine;
- unaprediti praćenje kretanja HIV infekcije na području AP Vojvodine sprovođenjem biobihejvioralnih studija u različitim gradovima Pokrajine, kao i uvođenje praćenja rezistencije na lekove;
- unaprediti dijagnostiku HIV infekcije, posebno omogućavanjem tipizacije virusa i obezbeđenje dostupnosti i finansiranje potvrdnog testiranja, uključujući i dobrovoljne davaoce krvi;
- unaprediti prevenciju vertikalne transmisije i stvoriti mogućnost da svaka trudnica bude testirana na HIV, HBsAg i anti-HCV;

- stvoriti uslove za praćenje trudnoće žena koje žive sa HIV-om i lečenje dece zaražene HIV-om;
- osnažiti kapacitete savetovališta za HIV, posebno obezbeđenjem kontinuiranog finansiranja testiranja;
- proširiti indikacije za testiranje na HIV ambulantnih i hospitalizovanih pacijenata;
- finansirati preventivne programe, a posebno one usmerene prema posebno osetljivim grupama, uključujući i terenski rad, programe za lečenje bolesti zavisnosti i smanjenje štete i preventivne programe u zatvorima;
- eliminisati stigmatizaciju i diskriminaciju osoba koje žive sa HIV-om iz zdravstvenih ustanova i ustanova socijalne zaštite, u zatvorima, policiji, tržištu rada, školama i predškolskim ustanovama;
- obezbediti snažniju participaciju organa AP Vojvodine i lokalne samouprave.